

رابطه دینداری با رضایت از زندگی و شادکامی دختران دانش آموز

دکتر مسعود حجازی^{*1}
دکتر افسانه صبحی²
مرتضی حسینی³

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه دینداری با رضایت از زندگی و شادکامی در دانش آموزان دختر مقطع متوسطه می باشد. روش پژوهش از نوع همبستگی است. بدین منظور 200 دانش آموز از مقطع متوسطه در پایه های دوم، سوم و پیش دانشگاهی شهر سجا سرود استان زنجان به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای تک مرحله ای انتخاب شدند و با پرسشنامه های دینداری، رضایت از زندگی و شادکامی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج آزمون های آماری نشان داد که بین دینداری و رضایت از زندگی، همچنین دینداری و شادکامی در سطح $P < 0/05$ رابطه مثبت و معنادار حاکم است. به بیان دیگر هر اندازه نمره دینداری افراد بالاتر باشد، به همان اندازه از رضایتمندی از زندگی و شادکامی بیشتری بهره مندند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که دینداری پیش بینی کننده معناداری برای رضایت از زندگی و شادکامی می باشد. در مجموع می توان نتیجه گیری کرد که دینداری کارکرد مثبتی در مسائل روان شناختی دانش آموزان دارد.

واژه های کلیدی:

دینداری، رضایت از زندگی، شادکامی، دانش آموزان

¹ -عضوهیئت علمی، گروه روانشناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران (نویسنده مسئول)

masod1357@yahoo.com

² - عضو هیئت علمی، گروه روانشناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

³ - عضو هیئت علمی، گروه روانشناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

مقدمه

بررسی های انجام شده نشان می دهند که در عمر یک صد و چند ساله روان شناسی علمی، عمدتاً بر ابعاد منفی هیجان ها توجه شده است. یک دلیل این موضوع شاید این باشد که هیجان های منفی می تواند زندگی ما را به گونه ای شدیدتر و جدی تر تحت تأثیر قرار دهد. در سالهای اخیر با کارهای مارتین سلیگمن¹ و همکاران وی در روان شناسی، جنبشی با عنوان روان شناسی مثبت² ایجاد شده است. در این حیطه مباحثی مثل شادی³، امید، سرزندگی و خوش بینی مورد بررسی قرار می گیرد (بارلو⁴، 2002). شادی به عنوان یکی از حیطه های روان شناسی مثبت، امروزه توجه زیادی را به خود جلب کرده است و معناهای گسترده ای را در بر می گیرد. وینهون⁵ (1994) معتقد است شادی به نوع قضاوتی اطلاق می گردد که شخص درباره مطلوبیت کل زندگی خود نشان می دهد، به عبارت دیگر شادی به این معناست که فرد به چه میزان زندگی خود را دوست دارد. لیوبومیراسکی⁶ و همکاران (2005) شادی را احساس نشاط، خوشنودی و خوشی و نیز احساس خوب، بامعنا و با ارزش بودن زندگی فرد، در نظر گرفته است. طبق این تعریف مشخص می شود که شادی یک پدیده ذهنی و درونی است.

از سوی دیگر رضایت از زندگی⁷ جدای از تأثیر بر افراد، پیامدهای اجتماعی مهمی به همراه دارد. برای نمونه وجود چنین احساسی می تواند سلامت فرد و جامعه را تضمین نماید و با ایجاد امید و خوش بینی و از بین بردن احساس بی قدرتی و انزوا و بی اعتمادی در بین مردم، فرآیند توسعه را تسریع کند و با ایجاد احساس تعلق و تعهد اجتماعی بقای جامعه را ضمانت نماید. وجود نارضایتی، با ایجاد بدبینی در افراد در طول این مدت موجب انزوا و بی اعتمادی اجتماعی و از بین رفتن سرمایه های اجتماعی می شود و در صورت طولانی شدن چنین حالتی می توان نسل های بعد را نیز به عنوان قربانیان این واقعه در نظر گرفت. تحقیقات نشان داده است که اهمیت رضایت از زندگی به ویژه در

¹.Seligman

².positive psychology

³.Happiness

⁴.Barlo

⁵.Veenhoven

⁶.Lyubomirsky et al

⁷. Life satisfaction

دوران نوجوانی به حدی است که بر اساس آن می توان میزان رفتارهای انحرافی افراد را در آینده و نیز قربانی انحرافات شدن ایشان را پیش بینی کرد (والویس، 5، 2008).

دین و دینداری نیز یکی از عوامل مؤثر در رضایت از زندگی می باشد و بسیاری از صاحب نظران در آثار خود به بررسی کم و کیف این عامل و ابعاد آن پرداخته اند. با بررسی آثاری که در خصوص رضایت از زندگی وجود دارد می بینیم که دین همواره به عنوان یکی از مهمترین عوامل در نظر گرفته شده است (چلبی و موسوی، 1387).

روان شناسان تقریباً از نخستین سالهای جدایی روان شناسی از فلسفه و اعلام موجودیت آن به عنوان علم تجربی، میل وافری به مطالعه و ارزیابی رفتارهای انسان در حیطه های گوناگون مانند هوش، حافظه، استعداد و شخصیت داشته اند. در سالهای اخیر نیز، دین به عنوان یکی از موضوعات مورد مطالعه روان شناسی مطرح شده است. به طوری که تحقیقات در زمینه های مختلف مذهبی از جمله میزان مذهبی بودن، نیاز به مذهب، تأثیر مذهب بر سلامت جسمی و روانی، مقابله با تنیدگی در سطوح مختلف سنی با استفاده از راهکارهای مقابله ای مذهبی و غیره به طور چشمگیری فزونی یافته است (خدایاری فرد و همکاران، 1385).

پژوهش های زیادی در زمینه تأثیر دین بر سازه های روان شناختی انجام شده است و بیشتر نشان دهنده تأثیر مثبت آن بر بهداشت جسمانی و روانی است. پترسون و همکاران¹ (1991) با مطالعه گروهی از مسلمانان، پیشنهاد کردند که مذهبی بودن با مقابله مذهبی مرتبط است که خود با خوشبینی ارتباط دارد. کیم و همکاران² (2004) به این نتیجه رسیدند که دین با هیجانات مثبت مانند خوش خلقی، مهربانی، اعتماد به نفس، توجه و آرامش رابطه مثبت دارد. مایرز³ (2000) معتقد است ایمان مذهبی تأثیر زیادی بر میزان شادمانی دارد. نگرش مذهبی مثبت موجب رضایت از زندگی می گردد و رضایت از زندگی یکی از عوامل سلامت روانی است (پاوت و دینر،⁴ 1993).

با وجود اهمیت زیادی که دین برای انسان ها دارد و اینکه احساس شادکامی و دیگر مفاهیم مرتبط با آن همچون کیفیت زندگی و رضایت مندی از زندگی در طول چند دهه گذشته به یک سازه پر کاربرد در برنامه ریزی های علمی و سیاسی در بسیاری از

1 . Peterson et al

2 . Kim et al

3 . Myers

4 . Pavot & Diener

کشورهای پیشرفته صنعتی و همچنین در حال توسعه تبدیل شده است، کمیت تحقیقات علمی مرتبط با احساس شادکامی در ایران چندان قابل توجه نمی باشد. بر این اساس به نظر می رسد که دینداری می تواند یکی از عوامل تأثیرگذار در رضایت از زندگی و شادکامی جوامع دین محور، بالاخص جامعه ایران شود.

ابزار و روش

پژوهش حاضر از نظر هدف، بنیادی - کاربردی و از نظر طرح پژوهش از نوع همبستگی است. در این تحقیق، پژوهشگران میزان همبستگی بین سه متغیر دینداری، رضایت از زندگی و شادکامی را مورد ارزیابی قرار داده اند.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل همه دانش آموزان دختر 16 تا 18 سال مشغول به تحصیل در مقطع متوسطه شهر ساجسرود در سال تحصیلی 93-92 بوده است. در این پژوهش حجم نمونه بر اساس جدول مورگان¹ تعیین گردید. با توجه به جامعه ای به حجم 408 نفر، براساس جدول مذکور، نمونه ای به حجم 200 نفر برای انجام پژوهش حاضر انتخاب شده است. در این پژوهش به منظور اطمینان از صحت تکمیل پرسشنامه ها توسط آزمودنیها و جلوگیری از پاسخ دهی تصادفی به سوالات، ابتدا 220 نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند که به دلایل مختلف از جمله عدم پاسخ دهی، مشابه جواب دادن و مواردی از این قبیل، بنا به تشخیص پژوهشگر 20 پرسشنامه معتبر شناخته نشد و نهایتاً 200 پرسشنامه مورد تحلیل قرار گرفت.

روش نمونه گیری به کار گرفته شده، روش نمونه گیری تصادفی از نوع خوشه ای تک مرحله ای است. به این صورت که از بین کلاس های موجود در سه دبیرستان دخترانه منطقه آموزشی ساجسرود، تعدادی کلاس به صورت تصادفی انتخاب شدند. از هر پایه تحصیلی به غیر از پایه اول دبیرستان بنا به این دلیل که کمتر از 16 سال سن داشتند، یک کلاس به طور تصادفی انتخاب شده است. پایه های تحصیلی انتخاب شده شامل پایه های دوم تا دوره پیش دانشگاهی بود که رشته های علوم انسانی و علوم تجربی را شامل می شدند.

¹. Morgan

پرسشنامه دینداری خدایاری فرد و همکاران: در پژوهش حاضر به منظور تعیین سطح دینداری دانش آموزان از پرسشنامه دینداری خدایاری فرد و همکاران (1385) استفاده شده که این پرسشنامه متشکل از 97 سؤال سنجش دینداری در سه مؤلفه باور دینی، عواطف دینی و التزام و عمل به وظایف دینی و نیز 5 سؤال اندازه گیری وانمود اجتماعی و یا تلاش برای ارائه تصویر مطلوب اجتماعی از خود، از نظر مذهبی است. مقیاس اندازه گیری و پاسخگویی به هر یک از عبارات مؤلفه ها در پرسشنامه دینداری خدایاری فرد و همکاران (1385) طیف لیکرت شش درجه ای است که برای گروهی از سؤالات، درجات از زیاد موافقم، موافقم، تاحدی موافقم، تاحدی مخالفم، مخالفم و زیاد مخالفم و برای برخی دیگر همیشه، اکثر اوقات، معمولاً، گاهی اوقات، بندرت و هرگز است. در نمره گذاری به هریک از درجات مقیاس از 1 تا 6 بر حسب کم به زیاد تعلق می گیرد. نمره هر مؤلفه بر اساس امتیاز هر عبارت مؤلفه با هم جمع می شود. نمره کل دینداری نیز از جمع نمره هر مؤلفه با هم به دست می آید. شماره عباراتی که منفی بوده و امتیازات آن قبل از جمع نمرات باید معکوس گردد، در هر مؤلفه داخل پرانتز قرار گرفته است.

شایسته یادآوری است کسانی که نمره امتیاز بالای 29 و 30 را از مقیاس وانمود اجتماعی دریافت می کردند، از فهرست اعضای گروه نمونه به دلیل بی اعتباری نمرات حذف می شدند. همچنین سؤالات وانمود اجتماعی در جمع نمره کل دینداری محاسبه نمی شدند.

پایایی این پرسشنامه توسط سراج زاده و رحیمی (1392) با آزمون آلفای کرونباخ با استفاده از نرم افزار spss به دست آمده و میزان آن 0/89 گزارش شده است. خدایاری فرد و همکاران (1378) با استفاده از شیوه تفاوت های گروهی، به عنوان شاهدی برای بررسی روایی سازه مقیاس اندازه گیری اعتقادات و نگرش مذهبی دانشجویان، به مقایسه نمره های میانگین دانشجویان شاهد و دانشجویان عادی پرداختند. آنها مشاهده کردند که میانگین نمره های دانشجویان شاهد در مقیاس نگرش دینی ساخته شده توسط این محققان بالاتر از میانگین نمره های دانشجویان عادی در آن مقیاس است که می توان آن را دلیلی بر دارا بودن روایی سازه این ابزار دانست.

پرسشنامه رضایت از زندگی: در پژوهش حاضر به منظور سنجش میزان رضایت مندی از زندگی دانش آموزان از پرسشنامه رضایت از زندگی دینر و همکاران (1985) استفاده شده است. دینر و همکاران مقیاس رضایت از زندگی را برای همه گروه های سنی تهیه کرده اند. این پرسشنامه حاوی مجموعه ای از جمله هاست که رضایت فرد از زندگی اش را می سنجد.

مقیاس رضایت از زندگی دینر و همکاران در ابتدا متشکل از 48 سؤال بود که میزان رضایت از زندگی و بهزیستی را منعکس می کرد و تحلیل عاملی نشان داد که از سه عامل تشکیل شده است. 10 سؤال آن با رضایت از زندگی مرتبط بود که پس از بررسی های متعدد در نهایت به 5 سؤال کاهش یافت و به عنوان یک مقیاس مجزا مورد استفاده قرار گرفت. هر گزاره دارای هفت گزینه است و از 1 تا 7 نمره گذاری می شود (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم).

اعتبار و روایی مقیاس رضایت از زندگی در مطالعات متعددی بررسی شده است. دینر و همکاران (1985) این مقیاس را روی گروهی از دانشجویان ارزشیابی کردند و بر این اساس ضریب همبستگی باز آزمایی نمره ها پس از دو ماه اجرا 0/82 و ضریب آلفای کرونباخ 0/87 بود.

فرانسیس و همکاران¹ (1998) در یک بررسی تحت عنوان اعتبار و ساختار عاملی مقیاس رضایت از زندگی در بین دانشجویان، به این نتیجه رسیدند که نسخه مذکور، از اعتبار مناسبی برخوردار است و می تواند در پژوهش های مختلف مورد استفاده قرار گیرد. این آزمون توسط بیانی و همکاران (1386) به فارسی ترجمه شده است و اعتبار آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0/83 و با استفاده از روش باز آزمایی 0/69 تعیین شده است.

پرسشنامه شادکامی آکسفورد

در پژوهش حاضر به منظور اندازه گیری متغیر شادکامی از پرسشنامه شادکامی آکسفورد استفاده شده است. پرسشنامه شادکامی آکسفورد در سال 1990 توسط آرگیل با معکوس کردن مواد مقیاس افسردگی بک ساخته شده است.

آرگیل پس از رایزنی با بک بر آن شد تا جملات مقیاس افسردگی بک را معکوس کند. پس از انجام این کار 11 ماده دیگر به مقیاس افسردگی 21 سؤالی بک

¹ . Fransis& et al

افزودند تا سایر جنبه های شادمانی را در بر گیرد. پس از مطالعه این فرم 32 سؤالی سه سؤال آن را حذف کردند. بنابراین فرم نهایی آن 29 ماده دارد که براساس طیف چهار درجه ای از 0 تا 3 نمره گذاری می شود و جمع نمره مواد 29 گانه، نمره کل مقیاس را تشکیل می دهد. بنابراین حداقل نمره هر آزمودنی صفر و حداکثر آن 87 است.

این ابزار پس از انتشار، پژوهش های زیادی را موجب گردید. آرگیل و همکاران ضریب آلفای 0/90 را با 347 آزمودنی به دست آوردند. برای بررسی روایی با استفاده از قضاوت درباره دوستان دو بررسی انجام گرفت. آرگیل و همکاران (1995) از دانشجویان خواستند تا دوستانشان را بر اساس یک مقیاس ده درجه ای از شادمانی درجه بندی کنند که همبستگی میان این درجه بندی و پرسشنامه شادمانی آکسفورد 0/43 بود.

به منظور بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه شادمانی آکسفورد 101 دانشجوی دانشگاه های علامه طباطبایی و شاهد (62 زن و 39 مرد) با میانگین سنی 22/5 مورد بررسی قرار گرفتند. در این پژوهش که توسط علی پور و نوربالا (1378) انجام گرفت، همسانی درونی مواد پرسشنامه نشان داد که تمام مواد 29 گانه با نمره کل همبستگی بالایی دارند. آلفای کرونباخ 0/93 به دست آمد. پایایی باز آزمایی پرسشنامه بعد از سه هفته 0/79 بود. همچنین برای بررسی روایی صوری پرسشنامه از 10 کارشناس نظرخواهی شد که همگی توان سنجش شادمانی را توسط این آزمون تأیید کردند.

یافته ها

مسئله اساسی تحقیق حاضر این است که چه نوع رابطه ای بین دینداری با رضایت مندی از زندگی و شادکامی در دوره نوجوانی وجود دارد. برای بررسی مساله ذکر شده چهار فرضیه مطرح شده است که پژوهشگران قصد بررسی آن را دارند:

1. بین دینداری و رضایت از زندگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
2. بین دینداری و شادکامی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
3. بین رضایت از زندگی و شادکامی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
4. دینداری می تواند عامل شادکامی و رضایت از زندگی دانش آموزان می باشد.

در جدول زیر توصیف داده ها بر حسب متغیرهای شادکامی، دینداری و رضایت از زندگی آورده شده است :

جدول شماره 1، توزیع حجم نمونه بر حسب متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
شادکامی	86	4/63
دینداری	674	2/61
رضایت از زندگی	32	1/49

بر اساس داده های جدول بالا، میانگین شادکامی دانش آموزان 86 با انحراف معیار 4/63، میانگین دینداری دانش آموزان 674 با انحراف معیار 2/61 و میانگین رضایت از زندگی 32 با انحراف معیار 1/49 می باشد .

فرضیه اول : بین دینداری و رضایت از زندگی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول شماره 2، رابطه بین دینداری و رضایت از زندگی

		دینداری	رضایت از زندگی
دینداری	همبستگی پیرسون	1	81.**
	معناداری	.	001
	فراوانی	200	200
رضایت از زندگی	همبستگی پیرسون	81.**	1
	معناداری	001	.
	فراوانی	200	200

** . Correlation is significant at the 0.01 level

خروجی آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان دهنده این است که بین دو متغیر دینداری و رضایت از زندگی با مقدار 0/81 همبستگی وجود دارد. این مقدار همبستگی با مقدار (sig=0/001) با درجه اطمینان 99 درصد معنادار می باشد. بنابراین بین دو متغیر مورد بررسی با اطمینان بالای 0/99 رابطه وجود دارد و رابطه بین آنها مثبت، مستقیم و در حد بالا می باشد.

فرضیه دوم : بین دینداری و شادکامی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول شماره 3، رابطه بین دینداری و شادکامی

		دینداری	شادکامی
دینداری	همبستگی پیرسون	1	41.*
	معناداری	.	035
	فراوانی	200	200
شادکامی	همبستگی پیرسون	41.*	1
	معناداری	035	.
	فراوانی	200	200

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

خروجی آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان دهنده این است که بین دو متغیر دینداری و شادکامی با مقدار 0/41 همبستگی وجود دارد. این مقدار همبستگی با مقدار (sig=0/035) با درجه اطمینان 95 درصد معنا دار می باشد. بنابراین بین دو متغیر مورد بررسی با اطمینان بالای 0/95 رابطه وجود دارد و رابطه بین آنها مثبت، مستقیم و در حد متوسط رو به بالا می باشد.

فرضیه سوم: بین رضایت از زندگی و شادکامی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

جدول شماره 4، رابطه بین رضایت از زندگی و شادکامی

		رضایت از زندگی	شادکامی
رضایت از زندگی	همبستگی پیرسون	1	76.**
	معناداری	.	001
	فراوانی	200	200
شادکامی	همبستگی پیرسون	76.**	1
	معناداری	001	.
	فراوانی	200	200

** . Correlation is significant at the 0.01 level

خروجی آزمون ضریب همبستگی پیرسون گویای این است که بین دو متغیر رضایت از زندگی و شادکامی با مقدار 0/76 همبستگی وجود دارد. این مقدار همبستگی با مقدار (sig=0/001) با درجه اطمینان 99 درصد معنا دار می باشد بنابراین بین دو

متغیر مورد بررسی با اطمینان بالای 0/99 رابطه وجود دارد و رابطه بین آنها مثبت، مستقیم و در حد بالا می باشد.

فرضیه چهارم: دینداری قادر به پیش بینی رضایت از زندگی و شادکامی دانش آموزان می باشد.

رگرسیون چند متغیره روش مناسبی برای نشان دادن روابط بین متغیرها می باشد. برای بررسی روابط متغیرهای این پژوهش، مدل رگرسیون چند متغیره خطی مورد استفاده قرار گرفت که جدول ذیل چگونگی این روابط را نشان می دهد.

جدول شماره 5، آزمون رگرسیون دو متغیره بین دینداری و رضایت از زندگی دانش آموزان

Model Summary

مدل	R	R جذر	R تعدیل شده جذر	انحراف خطا از برآورد
1	.434 ^a	188.	186.	58047.

a. Predictors: (Constant), دینداری.

جدول شماره 6، تحلیل واریانس

ANOVA^b

مدل	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	معناداری	
1	رگرسیون	29/795	1	29/795	318.88	001.a
	باقیمانده	128/377	198	337.		
	کل	158/136	199			

a. Predictors: (Constant), دینداری.

b. Dependent Variable: رضایت از زندگی.

با توجه به اینکه مقدار F به دست آمده برای آزمون در سطح معناداری زیر $sig=(0/001)0/05$ است بنابراین با اطمینان 0/95 می توان گفت که متغیر پیش بین دینداری، متغیر ملاک رضایت از زندگی را تحت تأثیر خود قرار می دهد. میزان ضریب همبستگی چندگانه برای متغیر مذکور معادل $R=0/434$ و ضریب تعیین تغییرات متغیر ملاک توسط متغیر پیش بین در نمونه معادل $R\text{ Square}= 0/188$ و ضریب تعیین

تغییرات متغیر ملاک توسط متغیر پیش بین در جامعه معادل $Adjusted R^2 = 0/186$ است. بنابراین متغیر پیش بین دینداری $18/8$ درصد از تغییرات متغیر ملاک (رضایت از زندگی) را در نمونه و $18/6$ درصد تغییرات متغیر ملاک را در جامعه پیش بینی می کند. جدول ذیل ضرایب متغیر پیش بین، استاندارد نشده و استاندارد شده را نشان می دهد.

جدول شماره 7، ضرایب برآورد شده مدل رگرسیون

ضرایب مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	T	Sig
	B	Std. Error	Beta		
مقدار ثابت	0,678	0,658	-	1,031	0,004
دینداری	1,045	0,288	0,295	3,632	0,000

با توجه به جدول فوق مشخص می شود که دینداری قادر به پیش بینی رضایت از زندگی می باشد و بر اساس ضرایب استاندارد Beta، با هر واحد تغییر در واریانس دینداری، به میزان $0/29$ تغییر در واریانس رضایت از زندگی دانش آموزان ایجاد می شود.

جدول شماره 8، آزمون رگرسیون دو متغیره بین دینداری و شادکامی دانش آموزان

Model Summary

مدل	R	R جذر	تعدیل شده جذر R	انحراف خطا از برآورد
1	.249 ^a	.122	.117	.57663

a. Predictors: (Constant), دینداری.

جدول شماره 9، تحلیل واریانس

ANOVA^b

مدل	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	معناداری	
1	رگرسیون	922.21	1	21885922	521.4	035. ^a
	باقیمانده	653.158	198	907.4840		
	کل	575.180	199			

a. Predictors: (Constant), دینداری.

b. Dependent Variable: شادکامی.

با توجه به اینکه مقدار F به دست آمده برای آزمون در سطح معنا داری زیر $0/05$ است بنابراین با اطمینان $0/95$ می توان گفت که متغیر پیش بین دینداری، متغیر ملاک شادکامی را تحت تأثیر خود قرار می دهد. میزان ضریب همبستگی چندگانه برای متغیر مذکور معادل $R=0/249$ و ضریب تعیین تغییرات متغیر ملاک توسط متغیر پیش بین در نمونه معادل $R\text{ Square}= 0/12$ و ضریب تعیین تغییرات متغیر ملاک توسط متغیر پیش بین در جامعه معادل $\text{Adjusted } R^2= 0/11$ است. بنابراین متغیر پیش بین دینداری $12/2$ درصد از تغییرات متغیر ملاک (شادکامی) را در نمونه و $11/7$ درصد تغییرات متغیر ملاک در جامعه را تبیین و پیش بینی می کند. جدول ذیل ضرایب متغیر پیش بین، استاندارد نشده و استاندارد شده را نشان می دهد.

جدول شماره 10، جدول ضرایب برآورد شده مدل رگرسیون

ضرایب مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	T	Sig
	B	Std. Error	Beta		
مقدار ثابت	2,122	0,392	-	5,418	0,000
دینداری	0,431	0,178	0,202	2,417	0,017

با توجه به جدول فوق مشخص می شود که دینداری عامل شادکامی می باشد و بر اساس ضرایب استاندارد $Beta$ ، با هر واحد تغییر در واریانس دینداری، به میزان $0/20$ تغییر در واریانس شادکامی دانش آموزان ایجاد می شود.

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه دینداری با رضایتمندی از زندگی و شادکامی دانش آموزان دختر دوره متوسطه شهر ساجسرود استان زنجان بود. بر این اساس از یک سو رابطه دینداری با رضایتمندی از زندگی و شادکامی سنجیده شد و از سوی دیگر رابطه رضایت از زندگی و شادکامی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. بحث و نتیجه گیری یافته های پژوهش حاضر به شرح زیر است:

با بررسی ماتریس همبستگی بین سه متغیر دینداری، رضایت از زندگی و شادکامی مشخص شد که ضریب همبستگی بین دینداری و رضایت از زندگی برابر با $0/81$ و بین

دینداری و شادکامی برابر با 0/41 می باشد که رابطه معنادار بین این متغیرها را نشان می دهد. این رابطه گویای آن است که هر چه سطح دینداری افراد بالاتر باشد به همان میزان رضایت از زندگی افراد بیشتر است و هر چه سطح دینداری افراد بالاتر باشد، شادکامی افراد نیز بیشتر است. همچنین بین رضایت از زندگی و شادکامی ضریب همبستگی 0/76 وجود داشت که این رابطه نیز معنادار بود.

یافته های این تحقیق با نتایج تحقیقات دافی و همکاران (2009) ون پراگ¹ و همکاران (2010)، رامن² (2010)، چایمون و پاتنام³ (2010) و ایکهورن⁴ (2011) همسوست، اما با نتایجی که ایلسون و گای (1990) آلان لوئیس و همکاران (1996)، دوراهی⁵ و دیگران (1998) و مای (2010) به دست آورده اند ناهمسوست. این یافته ها همچنین با نتایج تحقیقات عظیمی هاشمی (1383)، نیکویی و سیف (1384)، گواهی جهان (1386) نصیری و جوکار (1387)، نادری و دیگران (1388)، حاجی زاده و برغمندی (1389)، رضاپور و همکاران (1389)، روحانی و معنوی پور (1387)، آزموده و همکاران (1386) و جمالی و عباسی (1390) عبدالله پور و دیگران (1390)، نادری و سجادیان (1390) همسویی دارد.

رضایت از زندگی و شادکامی مقوله ای اساسی در مباحث امروزی توسعه می باشد و کشورهایی توانسته اند به این مهم دست یابند که در کنار رشد اقتصادی قابلیت ها و خواست های شهروندان و ابعاد انسانی ایشان را در نظر بگیرند. در این میان دینداری و توجه به ابعاد آن در کنار بسیاری از عوامل دیگر می تواند در احساس رضایت از زندگی و شادکامی افراد مؤثر باشد. چنانکه نتایج بسیاری از تحقیقات در اقصا نقاط جهان گویای این رابطه می باشد. با توجه به صبغه دینی جامعه ایرانی این عامل در کنار سایر عوامل در ایران موقعیتی ممتاز می یابد و بررسی جایگاه دین در رضایت از زندگی و شادکامی افراد را مهمتر جلوه می دهد.

به نظر می رسد که جهت گیری مذهبی می تواند موجب احساس شادکامی گردد، در واقع رابطه شخصی با وجودی برتر، سبب چشم انداز مثبتی در زندگی می شود و

1. Van Praag

2. Raman

3. Chaeyoon & Putnam

4. Eichhorn

5. Dorahi

می توان گفت مذهب نظام باور منسجمی ایجاد می کند که باعث می شود افراد برای زندگی خود معنا پیدا کنند و به آینده امیدوار باشند.

همچنین هرچه فرد از درجه ایمان بالاتری برخوردار باشد و به اعمال دینی همچون خواندن نماز، دعا، روزه گرفتن، قرآن خواندن، شرکت در نماز جمعه و جماعت و سایر مراسم دینی مبادرت می ورزد، از شادی و رضایت بیشتری برخوردار است.

منابع:

- آزموده، پیمان؛ شهیدی، شهریار و دانش، عصمت (1386)، بررسی رابطه بین جهت گیری مذهبی با سرسختی و شادکامی در دانشجویان. مجله روانشناسی، شماره 11.
- بیانی، علی اصغر؛ کوچکی، محمد و گودرزی، حسنیه. (1386)، اعتبار و روایی مقیاس رضایت از زندگی. فصلنامه روان شناسان ایرانی، دوره 3، شماره 11.
- جمالی، طیبه و عباسی، رضوان (1390)، بررسی رابطه جهت گیری مذهبی و شادکامی در دانشجویان دانشگاه پیام نور. کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی.
- چلبی، مسعود و موسوی، سید محسن (1387)، بررسی جامعه شناختی عوامل مؤثر بر شادمانی در سطوح خرد و کلان. مجله جامعه شناسی ایران، دوره نهم، شماره 1 و 2.
- حاجی زاده میمندی، مسعود و برغمندی، مهدی (1389)، رابطه عمل به باورهای دینی و رضایت از زندگی در بین سالمندان. سالمند، شماره 15.
- خدایاری فرد، محمد؛ غباری بناب، باقر و شکوهی یکتا، محسن (1378)، تهیه مقیاس اندازه گیری اعتقادات و نگرش مذهبی دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف. تهران: دانشگاه صنعتی شریف.
- خدایاری فرد، محمد؛ فقیهی، علی غباری بناب، باقر و شکوهی نقی؛ یکتا، محسن (1385)، بررسی الگوی دینداری از منظر قرآن و سنت. فصلنامه اندیشه دینی شیراز، شماره 19.
- رضاپور، یوسف؛ فتحی، آیت اله؛ سرداری، مرضیه و شیرعبی پور، اصغر (1389)، بررسی رابطه دینداری و وضعیت اقتصادی- اجتماعی دانشجویان با رضایت از زندگی، با تعدیل گری مؤلفه های سلامت روانی. دانشگاه تبریز.
- روحانی، عباس و معنوی پور، داود (1387)، بررسی رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه. دانش و پژوهش در روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، شماره 35 و 36.
- سراج زاده، سیدحسین و رحیمی، فرشید (1392)، رابطه دینداری با معناداری زندگی در یک جمعیت دانشجویی. راهبرد فرهنگ، شماره 24.
- عبدالله پور، نازی؛ اقدم، سید مهدی؛ قلی زاده، میر روح الله؛ اشرفی، حسین و زکی، زینب (1390)، رابطه بین دینداری و رضایت از زندگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تبریز. تربیت اسلامی، سال 6، شماره 12.
- عظیمی هاشمی، مژگان (1383)، بررسی رابطه رضایت از زندگی و دینداری در بین دانش آموزان دوره متوسطه شهرهای فردوس. علوم اجتماعی، دانشگاه فردوسی مشهد، سال 1، شماره 3.

- علی پور، علی و نوربالا، احمدعلی (1378)، بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه آکسفورد در دانشجویان دانشگاه تهران. فصلنامه اندیشه و رفتار، شماره 1 و 2.
- نادری، فرح؛ عسگری، پرویز؛ روشنی، خدیجه و مهری آدریانی، مریم (1388)، بررسی رابطه هوش معنوی و هوش هیجانی با رضایت از زندگی سالمندان. یافته های نو در روانشناسی، سال 5، شماره 17.
- نادی، محمدعلی و سجادیان، ایلناز (1390)، تحلیل روابط معنای معنوی با بهزیستی معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روان شناختی، امید به آینده و هدفمندی در زندگی دانشجویان. طلوع بهداشت، دانشکده بهداشت یزد، سال 10، شماره 3 و 4.
- نصیری، حبیب الله و جوکار، بهرام (1387)، معناداری زندگی، امید، رضایت از زندگی و سلامت روان. پژوهش زنان، دوره 6، شماره 2.
- نیکویی، مریم و سیف، سوسن (1384)، بررسی رابطه دینداری با رضایت زناشویی. فصلنامه علمی پژوهشی تازه های پژوهشی مشاوره، جلد 4، شماره 13.
- Argyle, M; (2000), *Psychology and Religion, An Introduction*, London and New York, Routledge.
- Argyle, M., Martin, M., & Lu, L. (1995), *Testing for stress and happiness: The role of social and cognitive factors*. In C. D. Spilberger & I. Sarason (Eds.), *Stress and emotion* (pp.173-187). Washington: Taylor
- Alan Lewis, Christopher, Stephen Joseph & Kirsty Elizabeth Nobel, (1996), *Is religiosity associated with life satisfaction?* Psychological Reports.
- Barlov, J.P (2002), *the measurement of optimism and hope in relation to college student retention and academic Success*. Ph.D dissertation. Iowa State University.
- Chaeyoon, Lima & Robert D Putnam. (2010), "Religion and social networks and life satisfaction" *American Sociological Review*, 73(6).

- Ellison, Christopher. G & David Gay (1990), “Religion, religious commitment and life satisfaction among Black Americans”, *The Sociological Quarterly*, 31(1).
- Diener, E. R. , Emmons, R. J. , Larsen, R. , & Griffin, S. (1985), *The Satisfaction With Life Scale*. *Journal of Personality Assessment*.
- Francis, L., & Robbins, M. (2000), *Religiosity and general health among undergraduate students: a Archive of SID response to O’Connor, Cobb, and O’Connor (2003)*. *Personality and Individual Differences*, 37.
- Kim, Y.M. & Others. (2004), *Spirituality and affect: A function of changes in religious affiliation*. *Journal of family psychology*.vol 13. issue 3, 17 .
- Lyubomersky S, Sheldon KM, and Schkade D (2005), *Pursuing happiness: The architecture of sustainable change*. *Review of General Psychology*.
- Myers, D. G. (2000), “The Funds, Friends, and Faith of Happy People”, *American Psychologist*, 55(1).
- Pavot, W., Diener, E.(1993), *The affective and cognitive context of self-reported measure of subjective well-being*. *Social Indicators Research*, 28(1).
- Raman, Jerode R (2010), *Correlates of Tertiary Student Life Satisfaction A thesis in Master of Applied Psychology in The University of Waikato*.
- Veenhoven, R. (1994), *Is happiness relative?*, *Social Indicators Research*, 24, argument against context in favor of needs approach.
- Valois, Robert F. (2008), *Applied Psychology: An international Review*, 57.

